

Україна

Автор: Світлана Каритун,
Український Альянс Нуль
Відходів

www.zerowaste.org.ua

- Члени Українського Альянсу Нуль Відходів підтримують 4 міста-кандидати на отримання статусу «міст нуль відходів» - Хмельницький, Луцьк, Львів, Люботин.
- В рамках кампанії [#ForkToFarm](#) Альянс співпрацює з муніципалітетами Горохова, Підкаменя та Заболотова. Співпраця триватиме до 2025 року з метою налагодження нових партнерств з муніципалітетами у питанні роздільного збору біовідходів.

Ширша робота з муніципалітетами

Ми працюємо з 4 українськими муніципалітетами/городами (Луцьк, Херсон, Покровськ - Донецька область, Дергачі - Харківська область) в рамках проекту [«Міста Нуль Відходів в Україні»](#) за фінансової підтримки програми LIFE Європейського Союзу.

Альянс є автором та реалізовує цей проект за підтримки низки ключових партнерів - Лабораторії Ландшафту м. Гімарайш, Асоціації сприяння сталому розвитку (Португалія), муніципалітету Гімарайш, муніципалітету Оейраш (Португалія), муніципалітету Карміньяно (Італія), HiіССЕ (Гамбург), Zero Waste Europe, Zero Waste Italy, Нуль Відходів Луцьк, Нуль Відходів Харків, Екологічні Новини, Нуль Відходів Маріуполь.

Проект має на меті підтримати місцеве самоврядування у впровадженні нових законодавчих вимог у сфері поводження з відходами.

В рамках проекту [«Кращі практики управління біовідходами в малих громадах України»](#), який реалізовувався членом Альянсу - ГО «Екологічні новини», ми працювали з трьома громадами: Підкамінь та Заболотів (Львівська область), Горохів (Волинська область). Під час проекту нам вдалося досягти наступних результатів:

- Встановлено 23 громадські компостери у Підкамінській, Горохівській та Заболотцівській громадах;
- Здійснюється постійний моніторинг впровадженої системи громадського компостування у Підкамінській громаді;
- Розроблено індивідуальні плани управління відходами для 3 громад-учасниць;
- Проведено інформаційну кампанію щодо ефективного поводження з біовідходами з особливою увагою до шкідливості спалювання біовідходів;
- Зменшили утворення біовідходів шляхом використання пермакультурного дизайну та заміни рослин на клумбах на багаторічні, що дозволить зменшити кількість садових відходів;
- [Розробили Дорожню карту управління біовідходами в малих громадах України.](#)

«Екологічні новини» також розпочали співпрацю з **Чорноморською громадою (Одеська область)** з метою відкриття та розвитку місцевого Центру повторного використання та ремонту.

Крім того, член УАНВ «Нуль відходів Запоріжжя» розпочав проєкт, спрямований на просування принципів «нуль відходів» у **Запорізькій громаді**, шляхом сприяння створенню регіональних та місцевих планів управління відходами в Запоріжжі та донесення цих принципів до громадськості через соціальні медіа, подкаст, майстер-класи з повторного використання та ремонту.

Національний контекст

Ми розуміємо, що російсько-українська війна - це не привід припинити нашу роботу і забути про захист довкілля. **Більше того, війна лише додала нам роботи. Адже різко з'явилися нові види відходів - відходи руйнації, яких, на жаль, після щоденних обстрілів з боку росії тільки більше.** Члени нашої спілки, ГО «Нуль Відходів Харків», працюють з цими видами відходів у безпосередній близькості до лінії фронту. Вони продовжують розвивати повторне використання відходів руйнування через свою ініціативу «Circular Construction Yard».

Незважаючи на війну, Україна продовжує розвивати сферу поводження з відходами, і ми, як громадська спілка, робимо свій внесок у вирішення смітцевої проблеми в країні. Українські громади стикаються з тим, що їм не вистачає фінансування на потреби сектору поводження з відходами, оскільки значна частина їхнього бюджету часто витрачається на оборонні заходи.

Реалізуючи проєкт «Міста Нуль Відходів в Україні», ми зіткнулися з майже неможливою реалізацією запланованих цілей у деяких громадах, наприклад, у **Покровській, Донецька область**, адже станом на початок 2025 року місто перебуває в зоні активних бойових дій, а значна кількість мешканців змушена виїхати через постійні обстріли з боку росії. Тому, на жаль, війна забирає багато можливостей та ресурсів і не дозволяє реалізувати заплановані зміни.

Крім того, під час війни громади в Україні все ще стикаються з базовими проблемами у сфері поводження з побутовими відходами. Саме тому ми зосереджуємо свої зусилля на допомозі громадам, враховуючи наші пріоритетні напрямки роботи, а також їхні прямі запити. Проте ми бачимо великий потенціал деяких громад стати містами «нуль відходів». Протягом 2024 року ми отримали кілька запитів щодо участі у програмі сертифікації **«Місто Нуль Відходів»**. Тож наша мета - працювати над збільшенням кількості муніципалітетів, які готові розвивати систему управління відходами на принципах «нуль відходів».

Вплив на національне законодавство для покращення дій на місцях

У 2024 році разом з ГО «Екологія-Право-Людина» ми реалізували адвокаційну кампанію щодо вдосконалення національних технічних вимог до експлуатації об'єктів спалювання відходів. **Спільними зусиллями ми зібрали 32 підписи під зверненням від представників громадського сектору щодо необхідності внесення змін до проєкту постанови Міндовкілля на цю тему.** Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України врахувало більшість наших застережень та рекомендацій у наступних нормативно-правових актах, зокрема у Правилах технічної експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів.

УАНВ продовжує співпрацювати з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України в рамках робочої групи з розробки амбітного та ефективного закону про упаковку та відходи упаковки, який має на меті запровадити такий інструмент, як розширена відповідальність виробника.

Члени Альянсу, ГО «Нуль Відходів Маріуполь», спільно з БО «Фонд Боярської громади» та ГО «Екологія-Право-Людина» дослідили поточну ситуацію з поводженням з відходами руйнації в Україні на прикладі трьох областей, правові аспекти проблеми, а також міжнародний досвід.

В рамках проєкту команда провела [соціологічне дослідження](#), яке допомагає зрозуміти реальну ситуацію на місцях, врахувати думки місцевої влади та підрядників, уповноважених безпосередньо займатися проблемою відходів руйнації, а також постраждалих громадян, зрозуміти потреби та можливості громад, які постраждали від руйнувань.

У рамках проєкту було вивчено українське законодавство щодо знесення та поводження з відходами руйнації, а також законодавство ЄС, Великої Британії та Японії, яке стосується теми відходів руйнації, норм будівництва та інших дотичних тем. На основі проведених досліджень були розроблені пропозиції з внесення змін, доповнень чи уточнень до чинних в Україні нормативно-правових актів для більш ефективного регулювання процесу управління відходами руйнації.

Пріоритети на 2024 рік

Для Альянсу та наших членів пріоритети на 2024 рік стосувалися двох основних сфер:

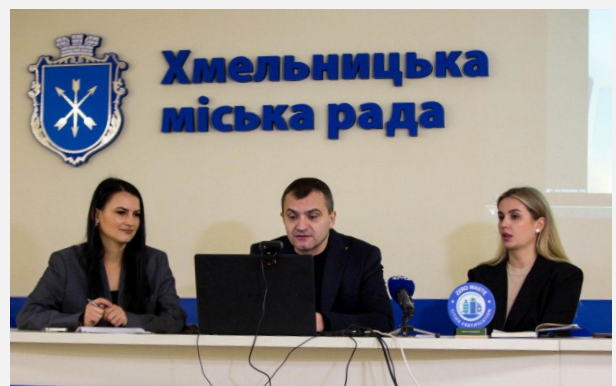
- **Зменшення кількості біовідходів в Україні.** У більшості громад потенціал біовідходів не використовується взагалі, оскільки близько 40% біовідходів зазвичай потрапляють на звалища або спалюються. Саме тому важливо працювати з громадами та допомагати їм вирішувати цю проблему. У 2024 році ми зосередилися переважно на малих громадах. В результаті 3 невеликі громади впровадили роздільний збір біовідходів та компостування. Тепер ми маємо чудовий інструмент для роботи у 2025 році - на основі досвіду цих громад та знань експертів ми розробили Дорожню карту управління відходами в малих громадах України.
- **Включити та адвокатувати сильні превентивні заходи в Законі України «Про упаковку і відходи упаковки»**, який розроблявся протягом 2024 року. Команда Альянсу була частиною робочої групи, відповідальної за розробку законопроекту, і змогла внести свої пропозиції щодо обов'язкових систем DRS. На жаль, нам не вдалося проштовхнути цілі щодо повторного використання, але оскільки законопроект ще не був опублікований для громадськості, ми сподіваємось, що зможемо зробити свій внесок під час громадських слухань.

Успіхи 2024

- **Два українські муніципалітети - [Луцьк](#) та [Хмельницький](#) - стали кандидатами на звання «Місто Нуль Відходів».** В умовах війни, що триває, це чудовий результат.
- **Тісна співпраця з українським урядом.** Ми проаналізували три законопроекти та надали відповідні рекомендації Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування. УАНВ продовжує співпрацювати з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України в рамках робочої групи з розробки амбітного та ефективного закону «Про упаковку і відходи упаковки». Також Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів врахувало більшість наших застережень та рекомендацій щодо технічних вимог до експлуатації сміттєспалювальних установок.

Конкретні місцеві вражаючі політики

У трьох громадах з населенням до 20 000 осіб (Підкамінь та Заболотів - Львівська область, Горохів - Волинська область) ми допомогли налагодити систему збору біовідходів та компостування. У кожній громаді ми допомогли встановити та протестувати систему компостування на різних об'єктах критичної інфраструктури (навчальні заклади, лікарні). Для всіх цих громад ми розробили індивідуальні плани управління біовідходами, які громади мають використовувати в подальшому, і плануємо продовжити співпрацю з Горохівською громадою у 2025 році та допомогти їм розробити місцевий план управління відходами.

Зважаючи на постійний розвиток та успіхи ми бачимо, що загалом є **4 основні категорії зацікавлених сторін, які отримують вигоду від політики «нуль відходів»**, яку ми намагаємося впроваджувати:

- **Місцеві органи влади**, надаючи послуги, які вони зобов'язані надавати (покращення систем управління відходами), але наразі їм бракує для цього спроможності, знань та/або досвіду.
- **Компанії, що займаються управлінням відходами**, які борються з браком потенціалу, отримують підтримку у вигляді вдосконаленої системи, що дозволяє їм інвестувати свої ресурси в якісні дії, а не в кількість відходів.
- **Молодь місцевих громад**, оскільки, працюючи зі школами, ми впроваджуємо нову норму, коли цінються ресурси, а не відходи, і вони використовуються раціонально.
- **Комунальні заклади** (наприклад, лікарні), яким зазвичай бракує ресурсів та спроможності, тепер отримують додаткову підтримку для покращення поводження з відходами.

Пріоритети до 2025 року

- **Зменшити кількість захоронених біовідходів** в Україні.
- **Вплинути на прийняття Закону України «Про упаковку відходів упаковки»** з обов'язковими превентивними заходами.
- **Збільшити кількість міст «нуль відходів»** в Україні.
- **Зменшити кількість вторинної сировини та відходів** від руйнувань, які потрапляють на звалища, сміттєспалювальні заводи та в навколишнє середовище в Україні.

